

[len](#) > [Sta open voor initiatieven van inwoners](#)

Marjolein de Meijer

Lokaal organiseren

Sta open voor initiatieven van inwoners

Integraal werken in de wijk betekent nieuwe (andere) vormen van samenwerken en werkwijzen in het sociaal domein. Afgelopen jaar kwamen we in diverse projecten van 'Integraal Werken in de Wijk' mooie praktijkvoorbeelden tegen die we graag willen delen. Zo ook in Heerlen.

02-07-2018

Met groene en duurzame burgerinitiatieven de 'gaten' vullen in de openbare ruimte. Dat is het doel van het in 2014 gestarte project Gebrookerbos in Heerlen-Noord. Die initiatieven kunnen immers een impuls geven op sociaal, economisch en cultureel vlak. 'Het gaat niet om het vormen van iets nieuws op een lege plek, maar om het omvormen van een bestaande plek tot iets nieuws', leggen 'brooker' Jos Reinders en onderzoeker Samira Louali uit.

Naam: Jos Reinders

Functie: brooker

Doel: burgerinitiatieven en kleinschalig ondernemerschap stimuleren

Naam: Samira Louali

Functie: onderzoeker (Neimed/Zuyd Hogeschool)

Doel: onderzoek naar rendement en effecten

Gemeente: Heerlen

Kleinschalig ondernemerschap

De gemeente is het project in 2014 gestart in samenwerking met de Open Universiteit en Neimed (het Limburgs Kennisknooppunt voor Demografisch omdenken). Jos Reinders activeert en stimuleert burgerinitiatieven en kleinschalig ondernemerschap zodat gebieden in Heerlen waar nu weinig activiteit is, of waar lege plekken in het landschap zijn, weer onderdeel van het dagelijks leven van de inwoners worden. Daarnaast werkt hij aan het opbouwen van een kennisinfrastructuur, met workshops en conferenties en door leren van kennis en elkaars ervaringen aan te moedigen.

We willen burgers ruimte geven om open gebieden levendig te maken, op een manier die past bij hun wensen en behoeften.

Inzicht in maatschappelijk rendement

In 2016 is het onderzoek 'Methode Gebrookerbos' door Neimed van start gegaan. Samira Louali: 'Dit onderzoek loopt tot en met 2020. Wij monitoren het gebied Heerlen-Noord gedurende deze periode om inzicht te krijgen in het maatschappelijk rendement van Gebrookerbos en de overdraagbaarheid en effectiviteit van Gebrookerbos als mogelijke generieke methodiek voor andere krimpregio's. De nauwe samenwerking tussen de brooker en onderzoeker zorgt ervoor dat het project doorlopend geëvalueerd wordt en dat we de geleerde lessen direct in de praktijk kunnen inbrengen.'

Leefbaarheid en burgerinitiatieven in een krimpregio

Heerlen is een krimpregio, met als gevolg dat er veel leegstand en braakliggend gebied is. 'We willen burgers ruimte geven om deze gebieden levendig te maken, op een manier die past bij hun wensen en behoeften. Niet enkel een kunstwerk neerzetten of een plantsoen aanleggen, maar de open gebieden gebruiken om de leefbaarheid van het gebied van onderop te vergroten. Hiervoor moet je het eigenaarschap van burgers aanmoedigen en serieus nemen', vertelt Jos Reinders.

Grote rol van gemeente

Binnen het project Gebrookerbos is de gemeente Heerlen de belangrijkste stakeholder. 'De gemeente heeft een grote rol om burgers uit te nodigen zelf aan de slag te gaan met burgerinitiatieven en hun de ruimte te geven om dit mogelijk te maken', aldus Jos Reinders. 'Daarnaast dwingt het project ook de gemeente zich te bezinnen op haar positie en houding ten opzichte van burgerinitiatieven.'

Accountmanagers maken burger wegwijs

Omdat veel burgers geen ervaring hebben met de systeemwereld van de gemeente ondersteunen accountmanagers van de gemeente de initiatieven. Deze accountmanagers begeleiden het initiatief op procedureel of planologisch gebied en maken de burger wegwijs binnen de gemeente, bijvoorbeeld bij het aanvragen van vergunningen. Verder kan het project Gebrookerbos rekenen op

steun van de Provincie Limburg, IBA Parkstad (internationale Bau Ausstellung) en Interreg Euregio Maas-Rijn als belangrijke (financiële) partners in het project.

Initiatieven laten groeien

De grootste kansen en uitdagingen zijn te vinden in de samenwerking met de gemeente. Wanneer de gemeente open staat voor burgerinitiatieven en bereid is te leren hoe deze initiatieven een plek kunnen krijgen binnen de gemeente, en hoe je ze op een duurzame manier kan laten groeien, is dat een hele grote kans.

Als je 'nee' moet zeggen tegen een bottom-up initiatief is het belangrijk te bedenken waarom dat zo is. En vraag je dan ook af wat er nodig is om de volgende keer 'ja' te kunnen zeggen.

Hetzelfde geldt voor een gemeente die open staat voor het onderzoeken en ondersteunen van nieuwe manieren om de openbare ruimte te ontwikkelen. Burgers hebben geen ervaring met de systeemwereld waarbinnen de gemeente opereert. Als de gemeente niet open staat voor samenwerking met burgerinitiatieven bij het inrichten van openbare ruimte zal dat belemmerend werken voor het initiatief. Samira Louali: 'Het onderzoek zal gaan uitwijzen wat de werkzame componenten zijn van dit project. Het is mogelijk dat dat wat in Heerlen een kans is, in een andere gemeente anders werkt.'

De rol van de brooker in de participatiesamenleving

Jos Reinders: 'Als brooker sta je naast de inwoners, niet erboven. De brooker is een schakel in het netwerk dat het mogelijk maakt dat burgerinitiatieven tot stand komen en succesvol kunnen zijn. Hoe de rol van de brooker zich in de toekomst gaat ontwikkelen is de vraag, dat moet het onderzoek gaan uitwijzen. Maar dat de brooker een rol heeft staat vast.'

'Ook in de ontwikkeling van de participatiesamenleving zijn de werkzaamheden van de brooker belangrijk. Wanneer je participatie van inwoners in het sociaal domein verwacht is het belangrijk zowel burgers als gemeenten de handvatten te bieden voor participatie. Zoiets gaat niet vanzelf.'

Niet top-down

Tot slot: wat geven jullie gemeenten mee? 'Het is heel belangrijk dat gemeenten open staan voor de initiatieven van haar inwoners en durven zichzelf kritische vragen te stellen. De vraag is van wie de stad is. Als je 'nee' moet zeggen tegen een bottom-up initiatief is het belangrijk te bedenken waarom dat zo is. En vraag je dan ook af wat er nodig is om de volgende keer 'ja' te kunnen zeggen.'

'Als je de inwoner zich mede-eigenaar laat voelen van de ontwikkelingen in de openbare ruimte krijg je duurzame initiatieven en een leefbare gemeente. Dus niet top-down maar bottom-up werken aan gebiedsontwikkeling waarin er ruimte is voor kleinschaligheid in plaats van grote masterplannen voor leegstaande gebieden.'

Tips

- Sta open voor initiatieven van inwoners, maak hen mede-eigenaar van ontwikkelingen in de openbare ruimte.
- Evalueer projecten doorlopend. Je kunt geleerde lessen dan direct in de praktijk inbrengen.
- Regel schakels tussen gemeente en inwoners, bijvoorbeeld 'brookers'.
- Faciliteer procedurele en/of planologische begeleiding vanuit de gemeente.

Dit interview maakt deel uit van de publicatie [Van gebiedsregisseur tot informatieanalist, nieuwe functies in het sociaal domein](#).